

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ УЧНІВ З
ПРЕДМЕТА «ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ» (8–9
КЛАСИ, НУШ)**

**Ужгородський ліцей ім. Августина Волошина Ужгородської міської ради
Закарпатської області
2026/2027 навчальний рік**

1. Нормативна основа

Оцінювання результатів навчання учнів 8–9 класів з предмета «Підприємництво і фінансова грамотність» здійснюється відповідно до:

1. Закону України «Про освіту».
2. Закону України «Про повну загальну середню освіту».
3. Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898.
4. Наказу Міністерства освіти і науки України від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів».
5. Наказу Міністерства освіти і науки України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти».
6. Чинної модельної навчальної програми «Підприємництво і фінансова грамотність. 8–9 класи» та розробленої на її основі навчальної програми, за якою працює заклад освіти.
7. Освітньої програми Ужгородського ліцею ім. Августина Волошина на 2026/2027 навчальний рік.

Оцінювання ґрунтується на компетентнісному, діяльнісному, практикоорієнтованому та особистісно орієнтованому підходах.

2. Мета та загальні підходи до оцінювання

Оцінювання результатів навчання з підприємництва і фінансової грамотності спрямоване на визначення рівня сформованості фінансової та підприємницької компетентностей учнів, їхньої здатності приймати обґрунтовані економічні рішення, планувати особисті фінанси, оцінювати ризики, проявляти ініціативність і відповідально використовувати ресурси.

Основними завданнями оцінювання є визначення здатності учнів:

- розуміти основні економічні та фінансові поняття;
- розрізняти потреби, бажання та фінансові можливості;
- аналізувати доходи й витрати;
- планувати особистий і сімейний бюджети;
- визначати фінансові цілі;
- розуміти принципи заощадження;
- пояснювати особливості фінансових послуг;
- порівнювати фінансові пропозиції;
- виконувати фінансові розрахунки;
- оцінювати ризики фінансових рішень;
- розпізнавати ознаки фінансового шахрайства;
- розуміти права та обов'язки споживачів;
- генерувати підприємницькі ідеї;
- планувати підприємницьку діяльність;
- визначати витрати, доходи та прибуток;

- створювати елементи бізнес-плану;
- працювати в команді;
- аргументувати економічні рішення;
- дотримуватися етичних принципів підприємницької діяльності.

Оцінювання здійснюється за **12-бальною шкалою** відповідно до очікуваних результатів навчання.

3. Групи результатів навчання

Предмет належить до соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі.

Основною групою результатів для оцінювання є:

Група 3. Добробут. Підприємливість та етична поведінка для поліпшення добробуту

Оцінюється здатність учня застосовувати фінансові й підприємницькі знання для розв'язання життєвих завдань, досягнення особистих цілей, раціонального використання ресурсів і поліпшення добробуту.

Основні показники:

- розуміння особистого, сімейного та суспільного добробуту;
- визначення фінансових потреб;
- планування доходів і витрат;
- формування фінансових цілей;
- прийняття обґрунтованих фінансових рішень;
- раціональне використання коштів;
- визначення економічних ризиків;
- розуміння принципів підприємництва;
- розроблення підприємницьких ідей;
- планування підприємницької діяльності;
- аналіз витрат і доходів;
- оцінювання результатів економічної діяльності;
- дотримання принципів фінансової відповідальності та доброчесності.

Для зручності предметного оцінювання визначаються такі змістові напрями:

3.1. Фінансова грамотність — розуміння фінансових понять, планування бюджету, управління доходами й витратами, заощадження та фінансові розрахунки.

3.2. Фінансова безпека — розпізнавання ризиків, аналіз фінансових пропозицій, протидія шахрайству, захист персональних і платіжних даних.

3.3. Підприємливість — генерування бізнес-ідей, аналіз потреб споживачів, планування підприємницької діяльності, оцінювання економічної доцільності.

3.4. Економічна відповідальність та етика — обґрунтування фінансових рішень, розуміння прав споживачів, соціальної та екологічної відповідальності.

Зазначені напрями є інструментами предметного оцінювання, а не окремими групами результатів Державного стандарту.

Якщо обрана ліцеєм модельна навчальна програма передбачає досягнення результатів інших груп соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі, вони також враховуються під час планування й проведення оцінювання.

4. Загальні рівні результатів навчання

Рівень	Бали	Узагальнена характеристика
Початковий	1–3	Учень розпізнає окремі фінансові поняття, називає джерела доходів і види витрат, виконує елементарні завдання переважно за допомогою вчителя.

Середній	4–6	Учень розуміє основні фінансові поняття, виконує типові розрахунки за зразком, складає нескладний бюджет, визначає окремі фінансові ризики та пояснює прості підприємницькі ситуації.
Достатній	7–9	Учень переважно самостійно аналізує фінансові ситуації, планує бюджет, виконує розрахунки, порівнює альтернативні рішення, оцінює ризики й обґрунтовує підприємницькі пропозиції.
Високий	10–12	Учень самостійно розв'язує складніші фінансові завдання, критично аналізує пропозиції, оцінює економічні ризики, розробляє підприємницькі рішення, прогнозує наслідки та аргументує висновки.

Наведена таблиця є предметно адаптованим узагальненням рівнів оцінювання. Повні офіційні загальні критерії за кожним балом визначені наказом МОН № 722.

5. Критерії оцінювання різних видів навчальної діяльності

5.1. Усні відповіді

Оцінюються:

- правильність і повнота відповіді;
- розуміння фінансових та економічних понять;
- використання відповідної термінології;
- здатність пояснювати фінансові явища;
- наведення практичних прикладів;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- аналіз фінансових ситуацій;
- аргументованість власної позиції;
- логічність і послідовність;
- самостійність висновків.

5.2. Розв'язування фінансових задач

Оцінюються:

- правильність розуміння умови;
- визначення вихідних даних;
- вибір способу розв'язання;
- правильність застосування формул;
- виконання обчислень;
- правильність розрахунку відсотків;
- використання грошових одиниць;
- логічність послідовності дій;
- перевірка результату;
- пояснення економічного змісту відповіді;
- обґрунтованість висновків.

Фінансові задачі можуть передбачати розрахунок бюджету, заощаджень, відсотків, вартості покупок, знижок, витрат, доходів, прибутку та інших показників відповідно до навчальної програми.

Під час оцінювання враховується не лише правильність кінцевого числа, а й обґрунтованість способу розв'язання та економічне розуміння отриманого результату.

5.3. Складання особистого та сімейного бюджету

Оцінюються:

- правильність визначення доходів;
- визначення обов'язкових і необов'язкових витрат;
- уміння розрізняти потреби та бажання;
- правильність фінансових розрахунків;
- визначення балансу бюджету;
- планування заощаджень;
- урахування непередбачених витрат;
- реалістичність запропонованого плану;
- раціональність фінансових рішень;
- аргументованість висновків.

Для навчальних завдань використовуються умовні або змодельовані фінансові дані.

Не допускається вимагати від учня розкривати реальні доходи, заощадження чи борги родини.

5.4. Аналіз фінансових ситуацій та кейсів

Оцінюються:

- розуміння фінансової проблеми;
- визначення основних обставин;
- аналіз вихідних даних;
- виявлення фінансових ризиків;
- визначення можливих рішень;
- порівняння альтернатив;
- оцінювання короткострокових і довгострокових наслідків;
- обґрунтування обраного рішення;
- формулювання висновків.

Кейс-завдання можуть стосуватися особистого бюджету, заощаджень, кредитування, страхування, підприємництва, захисту прав споживачів і фінансового шахрайства.

5.5. Розрахунки заощаджень, депозитів і кредитів

Оцінюються:

- розуміння фінансових понять;
- правильність визначення суми коштів;
- розуміння відсоткової ставки;
- правильність розрахунку відсотків;
- визначення кінцевої суми;
- порівняння фінансових пропозицій;
- урахування строків;
- розуміння вартості кредитування;
- аналіз ризиків;
- обґрунтування вибору.

Завдання виконуються на основі умовних навчальних прикладів або відкритої перевіреної інформації про фінансові послуги.

5.6. Фінансова безпека та протидія шахрайству

Оцінюються:

- розпізнавання ознак фінансового шахрайства;
- знання правил захисту платіжних даних;

- розуміння ризиків онлайнплатежів;
- уміння аналізувати підозрілі фінансові пропозиції;
- розпізнавання маніпулятивної реклами;
- правильність вибору безпечного алгоритму дій;
- знання способів звернення по допомогу;
- аргументованість фінансових рішень.

Особлива увага приділяється здатності застосовувати правила фінансової безпеки в практичних ситуаціях.

5.7. Розроблення підприємницької ідеї

Оцінюються:

- визначення потреби або проблеми;
- актуальність підприємницької ідеї;
- розуміння потреб потенційних споживачів;
- оригінальність рішення;
- визначення товару або послуги;
- аналіз необхідних ресурсів;
- реалістичність задуму;
- оцінювання можливих ризиків;
- обґрунтування практичної цінності;
- здатність представити ідею.

5.8. Створення бізнес-плану

Оцінюються:

- правильність формулювання бізнес-ідеї;
- визначення мети підприємницької діяльності;
- характеристика товару або послуги;
- визначення цільової аудиторії;
- аналіз потреб споживачів;
- визначення необхідних ресурсів;
- планування витрат;
- прогнозування доходів;
- визначення очікуваного прибутку;
- оцінювання ризиків;
- реалістичність запропонованих рішень;
- логічність структури;
- обґрунтованість висновків.

Під час оцінювання враховується не лише оформлення бізнес-плану, а й економічна обґрунтованість запропонованої діяльності.

5.9. Маркетингові дослідження

Оцінюються:

- правильність визначення мети дослідження;
- розуміння потреб споживачів;
- добір способів збирання інформації;
- аналіз пропозицій конкурентів;
- визначення переваг товару або послуги;
- порівняння цін;
- аналіз отриманих даних;
- використання таблиць і діаграм;
- аргументованість висновків.

5.10. Робота зі статистичною та фінансовою інформацією

Оцінюються:

- правильність читання таблиць;
- аналіз фінансових показників;
- уміння працювати з графіками;
- порівняння економічних даних;
- виконання обчислень;
- визначення тенденцій;
- аналіз причин змін;
- оцінювання достовірності джерел;
- формулювання економічно обґрунтованих висновків.

5.11. Фінансові дискусії та дебати

Оцінюються:

- розуміння теми;
- правильність використання фінансових понять;
- чіткість позиції;
- використання економічних аргументів;
- здатність порівнювати альтернативи;
- аналіз можливих наслідків;
- уміння відповідати на контраргументи;
- повага до співрозмовників;
- обґрунтованість висновків.

5.12. Тестові та письмові роботи

Оцінюються:

- правильність відповідей;
- знання основних фінансових понять;
- розуміння підприємницьких процесів;
- уміння виконувати розрахунки;
- аналіз економічних ситуацій;
- розуміння фінансових ризиків;
- здатність визначати економічно доцільні рішення;
- аргументованість висновків.

Тестові роботи можуть містити завдання з вибором відповіді, установленням відповідності, визначенням послідовності, короткою та розгорнутою відповіддю, розв'язуванням фінансових задач і аналізом економічних ситуацій.

Кількість завдань, їхня складність, максимальна кількість балів та порядок переведення результатів у 12-бальну шкалу визначаються для конкретної роботи й повідомляються учням до її виконання.

5.13. Навчальні проєкти та підприємницькі дослідження

Оцінюються:

- актуальність теми;
- правильність визначення мети;
- планування роботи;
- добір інформації;
- достовірність фінансових даних;
- економічна обґрунтованість;
- самостійність;
- творчий підхід;

- здатність працювати в команді;
- аналіз ризиків;
- практична значущість;
- аргументованість висновків;
- якість представлення результатів;
- дотримання академічної доброчесності.

Формами роботи можуть бути бізнес-плани, фінансові моделі, бюджетні проекти, маркетингові дослідження, презентації підприємницьких ідей, фінансові симуляції та інші навчальні продукти.

6. Особливості оцінювання у 8 класі

У 8 класі оцінювання спрямоване на формування базових фінансових знань, розуміння економічного способу мислення та розвиток підприємливості.

Відповідно до навчальної програми оцінюються:

- розуміння ролі грошей;
- розрізнення потреб і бажань;
- визначення джерел доходів;
- розуміння видів витрат;
- планування особистого бюджету;
- визначення фінансових цілей;
- розуміння принципів заощадження;
- аналіз споживчих рішень;
- знання основ фінансової безпеки;
- розуміння підприємницької діяльності;
- генерування бізнес-ідей;
- аналіз нескладних економічних ситуацій;
- виконання фінансових розрахунків;
- формулювання обґрунтованих висновків.

Особлива увага приділяється практичному застосуванню фінансових знань у повсякденному житті.

7. Особливості оцінювання в 9 класі

У 9 класі оцінювання спрямоване на поглиблення фінансової компетентності, розвиток самостійного економічного мислення та здатності обґрунтовувати підприємницькі рішення.

Відповідно до навчальної програми оцінюються:

- аналіз складніших фінансових ситуацій;
- планування особистих фінансів;
- порівняння фінансових продуктів;
- виконання розрахунків відсотків;
- аналіз кредитних і депозитних умов;
- розуміння страхування;
- розпізнавання фінансових ризиків;
- аналіз прав споживачів;
- оцінювання фінансових пропозицій;
- планування підприємницької діяльності;
- визначення бізнес-витрат;
- прогнозування доходів;
- розрахунок прибутку;
- аналіз ринку;

- створення елементів бізнес-плану;
- оцінювання підприємницьких ризиків;
- розуміння соціальної відповідальності бізнесу;
- аргументування економічних рішень.

Конкретний зміст оцінювання визначається навчальною програмою ліцею.

8. Орієнтовна 12-бальна рубрика оцінювання бізнес-проєкту

Критерій	Максимум
Актуальність і обґрунтованість бізнес-ідеї	2 бали
Аналіз потреб споживачів	2 бали
Планування ресурсів і витрат	2 бали
Правильність фінансових розрахунків	2 бали
Аналіз ризиків і реалістичність проєкту	2 бали
Аргументованість презентації та висновків	2 бали
Разом	12 балів

Рубрика є орієнтовним локальним інструментом оцінювання. Її можна адаптувати відповідно до складності завдання.

Для групового проєкту оцінка кожного учня визначається за фактично продемонстрованими результатами та індивідуальним внеском.

9. Орієнтовна 12-бальна рубрика оцінювання фінансової задачі

Критерій	Максимум
Правильність розуміння умови	2 бали
Вибір економічно правильного способу розв'язання	3 бали
Правильність математичних обчислень	3 бали
Правильність оформлення відповіді та використання одиниць	2 бали
Пояснення економічного змісту результату	2 бали
Разом	12 балів

Розподіл балів може змінюватися залежно від навчальної мети й характеру завдання.

10. Види оцінювання

Формувальне оцінювання

Формувальне оцінювання здійснюється для відстеження навчального поступу учнів, виявлення труднощів і надання конструктивного зворотного зв'язку.

Може передбачати педагогічне спостереження, усні коментарі, самооцінювання, взаємооцінювання, рефлексію, аналіз фінансових задач, бюджетних розрахунків і підприємницьких проєктів.

Результати формувального оцінювання використовуються для підтримки навчання та не враховуються під час підсумкового оцінювання.

Поточне оцінювання

Поточне оцінювання здійснюється протягом освітнього процесу для визначення рівня досягнення очікуваних результатів навчання.

Учитель визначає кількість, періодичність і форми поточного оцінювання відповідно до навчальних цілей та чинних вимог.

Тематичне оцінювання

Тематичне оцінювання здійснюється за потреби на основі поточних результатів, тематичних робіт або їх поєднання.

Проведення окремої підсумкової роботи після кожної теми не є обов'язковим.

Семестрове оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється відповідно до чинних рекомендацій МОН з урахуванням досягнутих протягом семестру результатів навчання.

За потреби вчитель може проводити підсумкову семестрову роботу, яка охоплює очікувані результати навчання за відповідний період.

За результатами семестру виставляється **одна оцінка з предмета «Підприємництво і фінансова грамотність»**.

Окреме семестрове оцінювання кожної групи результатів не є обов'язковим.

Річне оцінювання

Річне оцінювання здійснюється відповідно до чинних нормативних вимог з урахуванням результатів навчання протягом навчального року.

Річна оцінка відображає рівень досягнення очікуваних результатів навчання з предмета.

11. Принципи об'єктивності, конфіденційності та академічної доброчесності

Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах:

- об'єктивності;
- справедливості;
- прозорості;
- неупередженості;
- недискримінації;
- індивідуального підходу;
- академічної доброчесності.

Не допускається зниження оцінки через:

- матеріальне становище сім'ї;
- рівень доходів батьків;
- наявність або відсутність власних коштів;
- фінансові труднощі родини;
- неможливість придбати товари чи послуги;
- відсутність досвіду підприємницької діяльності в родині;
- особисті фінансові обставини учня.

Під час виконання фінансових завдань учням пропонуються умовні або відкриті знеособлені дані.

Не допускається вимагати від учнів розголошення реальних сімейних доходів, банківських реквізитів, паролів, відомостей про кредити чи іншу конфіденційну інформацію.

Оцінюється правильність фінансових міркувань, економічна обґрунтованість рішень та здатність застосовувати знання, а не фактичний рівень добробуту учня.

Учні мають право бути завчасно ознайомленими з критеріями оцінювання, отримувати пояснення щодо виставлених балів, конструктивний зворотний зв'язок та оскаржувати результати оцінювання в установленому порядку.

12. Нормативні та методичні документи

1. **Державний стандарт базової середньої освіти**, постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 898:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>
2. **Наказ МОН від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів»:**
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0922-26>

3. **Наказ МОН від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5–9 класів закладів загальної середньої освіти»:**
<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultataiv-navchannia-uchniv-5-9-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity?v=6a8420819f7e7>
4. **Модельні навчальні програми для 5–9 класів НУШ, розділ «Підприємництво і фінансова грамотність»:**
<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>
5. **Модельна навчальна програма «Підприємництво і фінансова грамотність. 8–9 класи» (Кузнєцова та ін.):**
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/30-12-2024/pidpryyemn-finans-hram-8-9-kl-kuznyetsova-ta-in-30-12-2024.pdf>
6. **Методичний посібник МОН «Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь: як оцінювати в НУШ»:**
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nush/szo-ociniuvannia-2025-putivnik.pdf>
7. **Роз'яснення МОН щодо оцінювання результатів навчання в 5–9 класах НУШ:**
<https://mon.gov.ua/news/otsiniuvannia-v-59-klasakh-nush-vidpovidaiemo-na-zapytannia>
8. **Роз'яснення МОН від 18.08.2026 щодо спрощення оцінювання в базовій школі:**
<https://mon.gov.ua/news/mon-sprostylo-protsedury-otsiniuvannia-v-bazovii-shkoli>